

## **Reformaation 500-vuotisjuhlavuoden opintomatka ”Lutherin ja Bachin jalanjäljillä” 7.-14.6.2017.**

Asiantuntijaluennonjohtajana **dos. Esko M. Laine.**

### **Alustava ohjelma**

#### **Ke 7.6. Wittenberg-Leipzig**

**Finnarin lento AY 911 klo 8.10-9.05 Berliiniin.** Bussi ja opas Heike Merklein-Schubert ryhmää vastassa. Ajo Wittenbergiin, jonne saavutaan noin klo 12.30 (matkan aikana pysähdys ja mahdollisuus ostaa välipalaa).

**Wittenberg** on tyypillinen keskiaikainen saksalainen pikkukaupunki, jossa Luther vaikutti suurimman osan elämästään. Kaupunkikävelyn aikana tutustutaan **Linnankirkkoon**, missä on kuuluista **teesiovi sekä Lutherin ja Melanchtonin haudat**. Mahdollisuus **ostoksiin** kaupassa, missä on laaja valikoima Lutheriin, reformaatioon ja Wittenbergiin liittyvää kirjallisuutta ja muita matkamuistoja. Täältä jatketaan **Wittenbergin torille**, missä on historiallinen raatihuone ja sen edustalla mahtavat Lutherin ja Melanchtonin patsaat. Käynti Lutherin tärkeimmässä saarnakirkossa, **kaupunginkirkossa**, jossa on **Lucas Cranachin kuuluisa reformaatiota käsittelevä alttaritaulu**. Perehtyminen maalaukseen reformaation periaatteiden näkökulmasta. Näemme ulkoapäin myös maalaridynastia Cranachin asuin- ja taitelijaateljeet, renessanssitaitot, jotka Lucas Cranach vanhempi osti 1512.

**Tervetulolounas ja kahvit** torin laidalla olevassa Brauhaus-ravintolassa. Lounaan jälkeen tutustuminen **Philipp Melanchtonin kotimuseoon ja Lutherhausiin**, entiseen augustinolaisluostariin, jossa Luther asui vuodesta 1511 lähtien munkkina ja professorinsa ja myöhemmin perheensä kanssa. Saksin vaaliruhtinas Fredrik Viisas lahjoitti talon Lutherin perheelle. Talossa on alkuperäisenä säilynyt Lutherin asuintupa, joka samalla oli hänen työhuoneensa. **Lutherhaus on suurin reformaatiota käsittelevä museo maailmassa**. Siellä tutustutaan myös **reformaation juhlavuoden erikoisnäyttelyyn ”95 henkilöä”**. Lutherhausin seinässä on muistolaatta Mikael Agricolasta, joka opiskeli Wittenbergissä Lutherin ja Melanchtonin aikana. Myös Lutherhausissa on mahdollisuus ostoksiin.

Illan suussa (noin klo 17.30) ajo maalaistietä pitkin **Leipzigiin** (70 km). Ajomatkan aikana **luento ”Luther ja Luther-kuvat”**. **Majoittuminen Hotel Ininside by Melia** (4 yötä). Hotelli sijaitsee keskustassa aivan Tuomaskirkkoa vastapäätä.

#### **To 8.6. Eisleben**

Aamiaisen jälkeen klo 9 ajo (77 km) Lutherstadt **Eislebeniin, Lutherin syntymä- ja kuolinkaupunkiin**. Ajomatkan aikana **luento ”Luther ja populaarikulttuuri”**. Tutustuminen **Lutherin syntymäkotiin**. Martin Luther syntyi täällä 10.11.1483. Hänen vanhempansa olivat kotoisin Möhrasta ja olivat tulleet Eislebeniin työn takia kuparikaivoksille. Lyhyen kävelymatkan päässä sijaitsee **Pyhän Pietarin ja Paavalin kirkko**, jossa Martin jo syntymästään seuraavana päivän kastettiin. Oli Pyhän Martin päivä, mistä johtuen hänelle annettiin nimi Martin. Eislebenissä näemme myös mahtavan **Lutherin muistopatsaan**, joka valmistettiin Lutherin 400-

vuotissyntymäpäivän kunniaksi vuonna 1883. Sattumalta Eislebenistä tuli myös Lutherin kuolinpaikka. Luther oli lähtenyt Eislebeniin sovitteluun Mansfeldin kreivien keskinäistä perintöriitaa ja hän viettikin elämänsä kolme viimeistä viikkoa synnyinkaupungissaan. Kreivien riita saatiin sovittua ennen Lutherin kuolemaa. Myöhäisgoottilainen rakennus, jossa sovintoneuvottelut pidettiin ja jossa Luther kuoli 62-vuotiaana, sijaitsee vastapäätä **St. Andreaxen kirkkoa**, jossa Luther saarnasi vielä muutama päivä ennen kuolemaansa 18.2.1546. Tutustuminen museona olevaan **Lutherin kuolintaloon. Kevyt lounas ja kahvit Eislebenissä** Graf von Mansfeldin ravintolassa.

Paluumatkalla pysähdys Saale-Unstrutin viininvilhelmysalueella, Freyburgissa. Vierailu historiallisessa kartanossa, mikä oli 1100-luvulla benediktiiniläisnunnaluostarina. Reformaation jälkeen tila toimi ritaritilana ja nykyään se on hienosti saneerattu viinitila ([www.weingut-pawis.de](http://www.weingut-pawis.de)). **Illanviettoa iltapalan ”Vesper-Teller” ja viininmaistajaisten kera.** Paluu Leipzigiin noin klo 19.30.

### **Pe 9.6. Leipzig**

Saksojen yhdistymisen voidaan katsoa lähteneen liikkeelle Leipzigiä vuonna 1989, jolloin kymmenet tuhannet ihmiset kokoontuivat mielenosoituksiin. Tämä rauhanomainen vallankumous levisi muihin kaupunkeihin, mm. Berliiniin ja johti muurin murtumiseen marraskuussa 1989 ja lopulta Saksojen yhdistymiseen lokakuussa 1990.

Nykyään Leipzig on nuorekas, eloisa ja moderni kaupunki. Se on monessa suhteessa kulttuurin ja musiikin keskus. Täällä vaikuttivat mm. Bach, Mendelssohn-Barthold, Telemann ja Wagner. Leipzig ja Bach kuuluvat erottamattomasti yhteen. Bach vietti täällä vuodesta 1723 lähtien aina kuolemaansa (1750) asti 23 luovaa ja tuotteliasta vuotta. Hän oli ensimmäinen Tuomas-kanttori, joka johti maailman vanhinta, 1200-luvulla perustettua Thomaner-poikakuoroa.

Leipzig on myös merkittävä messu- ja kustantamokaupunki, mikä on aina tuonut paljon kauppiaita kaupunkiin. Myös Saksan toiseksi vanhin yliopisto on lyönyt leimansa kaupunkikuvaan. Yliopisto vietti vuonna 2009 peräti 600-vuotisjuhliansa. Historiallisena messukaupunkina (vuodesta 1165) täällä ei ole koskaan ollut ruhtinaita hallitsemassa, vaan rikas kaupunkiporvaristo. Tämä on jättänyt leimansa myös kaupungin arkkitehtuuriin.

**Aamiaisen** jälkeen klo 9 **kaupunkikiertoajelua** vanhan kaupungin ulkopuolella. Kiertoajelun jälkeen **kiertokävelyä** Lutherin ja Bachin jalanjäljillä. Luther väitteli vuonna 1519 Dr. Eckiä vastaan paikalla, missä nykyisin on raatihuone. Tuomakirkossa pitämällään helluntaisaarnalla vuonna 1539 Luther käynnisti reformaation. Tuomaskirkon kanttorina toiminut Bach ja Tuomaspoikakuoro ovat eniten vaikuttaneet protestanttisen kirkkomusiikin kehitykseen. **Käynnit Tuomaskirkossa ja Nikolaikirkossa. Iltapäivä vapaata aikaa. Klo 17.00 Bach-juhlaviikon avajaiskonsertti Tuomas-kirkossa (85 euroa/hlö)**, jossa esiintyy mm. maailmankuulu Tuomaspoikakuoro.

### **La 10.6. Halle**

Aamiaisen jälkeen klo 9 ajo **Halle an der Saaleen**. Matkalla pysähdys **Lützenin taistelun muistomerkillä. Vierailu Francken säätiön omistamissa Hallen laitoksissa.** August Hermann

Francke, pietistinen pappi ja yliopistonprofessori perusti vuonna 1698 Francken säätiön, orpolasten kodin ja koulun. Paikka on merkittävä museo Hallessa. **Lounas Hallessa.**

Iltapäivällä tutustuminen **Marktkircheen**, jossa Luther saarnasi 1545 ja 1546. Lutherin kuoltua täällä pidettiin 20.2.1546 surujumalanpalvelus ja Lutherin arkku oli täällä matkalla Eislebenistä Wittenbergiin. Tällöin otettiin hänen kuolinnaamionsa ja käsistä jäljennökset. Nämä ovat kirkossa nähtävissä. Kirkkoon kuuluu myös Marienbibliothek, vanhin evankeelinen kirkkokirjasto.

Tutustuminen **Georg Friedrich Händelin kotitaloon**, joka on nykyisin Händelmuseona. Tässä barokkitalossa kerrotaan hänen elämästään ja tuotannostaan. Händel myös syntyi tässä talossa. Päivän päätteeksi **vierailu Saksan vanhimmassa suklaatehtaassa, Halloren ([www.hallore.fi](http://www.hallore.fi)).** Tehtaassa kuullaan suklaasta ja sen valmistuksesta ja saadaan maistajaiset. Kuuluisia ovat mm. Halloren-suklaakuulat. Ajomatkan aikana Leipzigiin luento **”Reformaatio sivuraiteella radikaalireformaation ja kastajaliikkeiden perintö Euroopassa”**. Ilta omaa aikaa.

### **Su 11.6. Weimar-Erfurt**

Aamiaisen jälkeen klo 8.30 ajo Erfurtiin. Ajomatkan aikana **luento ”Keisarikunnan romahtaminen ja sen aiheuttama kriisi kirkolle ja koko yhteiskunnalle 1517 & 1817 & 1917.”** Matkalla käynti Weimarissa. Ennen Weimariin tutustumista **käynti Buchenwaldin keskitysleirillä.**

Weimar on 60 000 asukkaan idyllinen pikkukaupunki, joka oli Saksi-Weimar-Eisenachin herttuakunnan residenssi- ja hallintokaupunki vuosisatoja. Kaupunki uhkuikin Saksan kulttuurin kulta-ajan tunnelmaa. Maailman historiassa se tunnetaan Saksan klassikkojen kaupunkina, jonka ovat tehneet tunnetuksi Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller, Herder ja Wieland Weimarin ”kultaisena kautena”. Tätä seurasi ”hopeinen aikakausi”, jolloin Weimarissa vaikuttivat mm. Franz Liszt ja Richard Wagner. Heitä ennen, 1700-luvun alussa, herttuakunnan urkurina, kamarimuusikkona ja konserttimestarina oli vaikuttanut Johann Sebastian Bach.

Nykyisin Weimar on idyllinen, kauniisti entisöity, historiallinen pikkukaupunki. Se oli vuonna 1999 myös Euroopan kulttuuripääkaupunki. Melken joka askeleella aistii edelleen varsinkin yleisneron, valtiomiehen ja kirjailija-runoilija Goethen läsnäolon. Myös Luther pysähtyi matkoillaan useamman kerran Weimarissa ja oleskeli täällä. Hän saarnasi sekä herttuallisessa linnan kirkossa että Pyhän Pietarin ja Paavalin kaupunginkirkossa, jossa on myös Lucas Cranachin maalaama alttaritaulu. **Weimarissa vierailaan St. Peter und Paul –kirkossa, Goethen kotimuseossa ja Anna-Amalia Bibliothekissä.** Päivän aikana **omaa aikaa lounastaa** ja nauttia kaupungin tunnelmasta. Ajo Erfurtiin (25 km) ja majoittuminen historiallisessa keskustassa sijaitsevaan hotelliin Mercure Hotel Erfurt Altstadt ([www.mercure.com/accorhotels.com](http://www.mercure.com/accorhotels.com), 3 yötä).

### **Ma 12.6. Eisenach**

Aamiaisen jälkeen klo 8.30 ajo kohti Eisenachia. Ajomatkan aikana **luento ”Teinien elämää 1500-luvun Saksassa”**. Matkalla pysähdys (10 km) **Stotternheimissa muistokivellä**, paikalla missä Luther pyysi apua Pyhältä Annalta ja lupasi tulla munkiksi. Ratkaisevan käänteen Lutherin elämään aiheutti ukkosmyrsky, mihin hän joutui Stotternheimin kohdalla, kesällä 1505, olleessaan matkalla Eislebenistä opiskelukaupunkiinsa Erfurtiin. Tästä säikähtäneenä hän rukoili apua: ”Auta Pyhä Anna! Jos selviän tästä, ryhdyn munkiksi!” Lutherin henki säästy ja hän piti lupauksensa, erosi

oikeustieteellisestä tiedekunnasta ja meni kaupungin augustinolaisuostariin isänsä vastustuksesta huolimatta.

Tämän jälkeen ajo Eisenachiin (70 km) ja käynti **Wartburgin linnassa ja museossa**. Luther eli Wartburgin linnassa ”salavankina” Wormsin valtiopäivien jälkeen 1521-22 ja käänsi täällä ollessaan Uuden testamentin saksaksi. Wartburgin linnassa on myös reformaation juhluvuoteen liittyvä näyttely ”**Luther ja saksalaiset**”, johon tutustumme. **Lounas Wartburgin linnassa**.

**Eisenachin** historiallisessa kaupungissa vierailemme **Bachin kastekirkossa ja Bachin kotimuseossa**, missä kuulemme **musiikkiesityksen** Bachin aikaisilla instrumenteilla. Tutustuminen myös **Lutherin taloon**, joka on Eisenachin kaunein porvaristalo. Täällä Luther asui koulupoikana. Paluu Erfurtiin (70 km). Paluumatkan aikana **luento ”Kirkot ja uskonto DDR:ssä”**.

### **Ti 13.6. Erfurt**

Aamiaisen jälkeen **kävelykierros Erfutin vanhassa kaupungissa**. Luther opiskeli täällä ja eli munkkina **augustinolaisuostarissa**. Tutustuminen **luostariin ja sen kirkkoon**. Käynti myös **tuomiokirkossa**, missä Luther vihittiin papiksi 1507. Kävelykierros vanhassa kaupungissa. Erfurtissa oli keskiajalla merkittävä juutalainen seurakunta. Kuin ihmeen kautta kaupungissa on säilynyt jo 1000-luvulla rakentamaan aloitettu synagoga. **Vierailu vanhassa synagogassa, jossa näemme myös mikve-altaan. Iltapäivästä vapaata aikaa**. Erfurtissa on hyvät ostosmahdollisuudet. **Yhteinen läksiäisillallinen klo 19.30**.

### **Ke 14.6.**

Aamiaisen jälkeen klo 9.30 lähtö paluumatkalle kohti Berliiniä (272 km). Ajomatkan aikana **luento ”Luterilaisuuden monet kasvot nykypäivänä”**. Matkalla pysähdys **Potsdamissa**, joka on Preussin kuninkaiden ja Saksan keisareiden toinen residenssikaupunki, aivan Berliinin kupeessa. Kaupunki on kulttuurinen helmi ja 16 kuninkaallisen linnan alue puistoineen on myös Unescon maailmanperintökohde. **Vapaata aikaa lounastaa ja tehdä ostoksia** esimerkiksi ihastuttavissa hollantilaiskortteleissa. Matka jatkuu lentokentälle (25 km), josta Finnairin lento Helsinkiin klo 19.10-22.00.

**Matkan hinta noin 2020 euroa** (30 osallistujaa). **Yhden hengen huoneen lisämaksu 235 euroa**. Jos huonejako ei mene tasan, yksin matkustavan on maksettava yhden hengen huoneen lisämaksu. Lennot on varattavissa heinäkuussa, jolloin myös hinta varmistuu.

### **Hintaan sisältyy**

- lennot, lentokenttämaksut, verot ja lentokenttäkuljetukset
- majoitus kahden hengen huoneissa
- aamiaiset päivittäin ja ohjelmassa mainitut ateriat (4 x lounas, 1 x illallinen)
- 1 x viininmaistajaiset ja iltapalaa
- Halloren suklaatehdasvierailu
- ohjelma, retket, sisäänpääsymaksut, kuljetukset ohjelman mukaisesti
- opastukset kaikilla retkillä
- Esko M. Laineen luennot ja asiantuntijuus koko matkan ajan

**Hintaan ei sisälly:**

-ruokajuomat

-Saksassa yleiset juomar rahat

-Bachin juhlaviikkojen avajaiskonserttilippu 9.6. klo 17 (liput 85€, hintakategoria 2)

**Hinnat on laskettu 20.4.2016 valuuttakurssien mukaan.** Pidätämme oikeuden hinta-, ohjelma-, hotelli- ja aikataulumuutoksiin, jotka johtuvat meistä riippumattomista syistä. Valuuttakurssimuutoksista johtuvia hinnankorotuksia voidaan tehdä viimeistään viikkoa ennen matkaa.

Vastuullinen matkanjärjestäjä: Helin matkat Oy

Paikkatiedustelut: [eiya.suokko@gmail.com](mailto:eiya.suokko@gmail.com) tai puh. 0400-510503.